

§ 35

Dnr 2022/00072

Yttrande över Utkast till lagrådsremiss: Åtgärder för en jämnare fördelning av boende för vissa skyddsbehövande

Socialnämndens beslut

- 1 Socialnämnden beslutar att anta nedanstående yttrande som sitt eget och översända det till Justitiedepartementet.

Sammanfattning

Justitiedepartementet har tagit fram ett förslag till lagrådsremiss kring hur fördelning av boende för vissa skyddsbehövande ska ske jämnare över landet.

Efter förra flyktingkrisen 2015 och åren dess för innan har bedömningen gjort att det i samband med nuvarande flyktingkris med skyddsbehövande från Ukraina behöver ske en jämnare fördelning av skyddsbehövande över landet.

Justitiedepartementet har därför tagit fram en lagrådsremiss om hur flyktingar som får skydd enligt EU:s massflyktsdirektiv kan fördelas mellan landets kommuner på ett sätt så att alla kommuner tar ett ansvar för situationen och att inte vissa kommuner får en oproportionerligt stor andel flyktingar, på det sätt som det blivit när Migrationsverket upphandlat boenden.

Lagrådsremissen innebär i huvudsak att upphandlade anläggningsboenden ersätts av boendelösningar i kommunerna. Lagändringen föreslås träda i kraft 2022-07-01. Remissen innebär att både lagen om mottagande av asylsökande, LMA, och Hälso- och sjukvårdslagen, HSL, ändras så att de gäller från det att den enskilde ansöker om skydd. Det tar bort glappet som kan uppstå mellan ansökan och beslut om tillfälligt skydd.

Migrationsverket får enligt förslaget, samtidigt som myndigheten behåller huvudansvaret för mottagandet, anvisa en kommun att ordna boende för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Kommunerna ges behörighet att anordna boenden för dessa personer. Regeringen ska besluta i förordning om antalet som kan anvisas en kommun, prioritering vid anvisningar, fördelning av anvisningar, inom vilken tid kommunen ska ordna boende samt ersättning till kommuner för boendeuppdraget.

Bakgrund

Rysslands invasion av Ukraina har lett till att flera miljoner människor är på flykt i Europa. Vid mötet i EU:s ministerråd för rättsliga och inrikes frågor den 4 mars 2022 fattades ett beslut om att aktivera massflyktsdirektivet. Massflyktsdirektivet kom till 2001 och syftet är att det ska finnas ett

Justerarnas signaturer			Protokollsutdraget bestyrks
------------------------	--	--	-----------------------------

regelverk att aktivera vid en massiv tillströmning av fördrivna personer från tredje land. Massflyktsdirektivet innebär bland annat att skyddsbehövande från Ukraina kommer att ges ett tillfälligt uppehållstillstånd i EU i ett år, med möjlig förlängning i ytterligare två år.

Vid tidigare flyktingströmmar har Migrationsverket i stor omfattning använt sig av upphandlade anläggningsboenden. Det har inneburit att vissa kommuner, där det funnits bostäder att tillgå, har tagit ett mycket stort ansvar för mottagandet av flyktingar. Det finns därför ett behov av att skapa ett system för en jämnare fördelning av flyktingar över landet.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ser positivt på att staten tar ansvar för en jämnare fördelning av flyktingar i samband med den pågående flyktingkrisen från Ukraina jämfört med tidigare situation. Det är dock viktigt att det tydliggörs att staten, genom Migrationsverket, fortsatt har huvudansvaret för mottagande av flyktingar och asylsökande.

Boendeuppdraget till kommunerna innebär att 2 § LMA utvidgas så att kommunerna ges befogenhet att anordna boende till utlänningar med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd. Tillägg görs så att vad som sägs om förläggningar i LMA även gäller sådana boenden. Det innebär att personer med tillfälligt skydd ska anses som boende i anläggningsboende, trots att boendet anordnats av en kommun. Några särskilda krav på typ av boende framgår inte. Det är upp till kommunen att avgöra hur skyldigheten ska fullgöras i ett enskilt fall. Skyldigheten kan dock inte fullgöras genom placering i en annan kommun. Här ser förvaltningen ett behov av att lägga nivå för standard på boende klargörs, liksom vilket stöd enskilda kan förvänta sig under tiden på boendet.

Föreskrifterna kan komma att innehålla en prioritering som innebär att utlänningar som bor i anläggningsboende ska prioriteras framför de med eget boende vid anvisning i en kommun. Förvaltningen gör här bedömningen att det är viktigt att barnperspektivet får styra och att boende i bristfälliga egna boende i kommunen får företräda framför boende på anläggningsboenden från andra platser, så att barn inte bryts upp från sin miljö och kan fullgöra sin skolgång utan onödiga avbrott.

Förvaltningen ser också ett stort behov av att kommunerna planeringsförutsättningar klargörs och att kommunen kan få ersättning för att anskaffa, utrusta, driva och avveckla boendeplatser, inte enbart ersättning under den tid en boendeplats är belagd.

Förvaltningen saknar också uppgifter om vad som förväntas av kommunen gällande praktiskt stöd, språkundervisning och sysselsättning under tiden i anläggningsboendet.

Enligt lagförslaget ska kommuner som har anvisats att ordna boende för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ha rätt till statlig

Justerarnas signaturer			Protokollsutdraget bestyrks
------------------------	--	--	-----------------------------

ersättning för sina kostnader. Regler om detta ska ges i förordning. Bedömningen i lagförslaget är att ersättning bör lämnas i form av schablonbelopp som avser att täcka de genomsnittliga kostnaderna som kommunerna får för att ordna boende. Här gör förvaltningen bedömningen att kostnader som överstiger schablonbelopp bör ersättas med faktiska kostnader. En förutsättning är dock att kostnaderna är skäliga och att de kan styrkas.

Det är också viktigt att Migrationsverket, som har ansvaret, är den som står för den ekonomiska risken, så att inte det vältras över på kommunerna som riskerar att stå för kostnaden för boendeplatser som inte utnyttjas. Ersättningen bör därför utgå ifrån antalet erbjudna platser, inte mottagna personer.

Ansvaret för boendeplatser för personer med särskilda behov, t ex behov av särskilt anpassat boende, bör också klargöras och om kommunerna ska tillhandahålla dessa platser bör de få ersättning för sina faktiska kostnader. Kommunen behöver också få ersättning för andra insatser, t ex insatser enligt LSS, LVU, LVM mm

Förvaltningen ser också att det är viktigt att systemet för anvisningar utformas så att det minskar antalet flyttar för de enskilda personerna, för att säkerställa att barn kan gå kvar i skolan och för att säkerställa barnperspektivet. Att det finns en stabilitet i systemet gynnar såväl kommunerna som de enskilda personerna som kommer att bli anvisade boendeplatser i kommunerna.

Finansiering

Av förslaget till lagrådsremiss framgår att kommunerna ska ersättas för sina kostnader. Eftersom förordningarna kring detta inte är klara är det omöjligt att i dagsläget bedöma vilka ekonomiska konsekvenser lagförslagen får för kommunen.

Beslutsunderlag

Socialnämndens arbetsutskott, SNAU § 106/2022

Checklista barnkonventionen

Tjänsteutlåtande från socialförvaltningen

PM Utkast till lagrådsremiss Åtgärder för en jämnare fördelning av boende för vissa skyddsbehövande

Remisslista Utkast till lagrådsremiss Åtgärder för en jämnare fördelning av boende för vissa skyddsbehövande

Remiss av Utkast till lagrådsremiss Åtgärder för en jämnare fördelning av boende för vissa skyddsbehövande

Justerarnas signaturer			Protokollsutdraget bestyrks
------------------------	--	--	-----------------------------

Paragrafen skickas till
Justitiedepartementet

Justerarnas signaturer			Protokollsutdraget bestyrks
------------------------	--	--	-----------------------------